

коштами забезпечує їхню майнову (економічну) цінність, гарантуючи їх обмін на законний засіб платежу – готівкові чи безготівкові гроші [3, с.396].

Відповідно до роз'яснення Національного банку України щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/крипто валюти» Bitcoin прирівнюється до грошового сурогату. Згідно із ст. 1 Закону України «Про Національний банк України» розцінюється як будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не Національним банком України і виготовлені з метою здійснення платежів в господарському обороті, крім валютних цінностей [4].

Правова природа віртуальних грошових одиниць (криптовалюти) залишається в дискусійному полі. Визнання Україною криптовалюти як грошовий сурогат, відрізняє її від офіційних і повністю контрольованих електронних грошей. Зазначене питання без сумніву потребує вирішення.

Література:

1. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.200. 12346-III. Дата оновлення: 03.07.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення 18.01.2021).

2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991. 124-IX. Дата оновлення: 16.10.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення 18.01.2021).

3. Шимон С.І. Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 663 с.

4. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999. 679-XIV. Дата оновлення: 01.01.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення 18.01.2021).

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОРИНКУ ДО СВІТОВИХ ПРАКТИК

Устинова І.П.

кандидат юридичних наук, доцент,

Юридичний факультет

Національного авіаційного університету, м. Київ

Криптовалютний ринок, як у світі, так і в Україні є одним з ключових напрямів розвитку фінансової системи. Тому питання по контролю та регулюванню такого ринку, через контроль діяльності його учасників, є одним з базових питань забезпечення фінансової безпеки держави, який проводиться через запровадження та здійснення фінмоніторингу. Україна не є країною, яка здійснює перші ризиковані кроки. Ми часто запроваджуємо чинну світову практику та втілюємо рекомендації FATF (Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей). В частині регулювання альтернативного фінансового ринку в державі, крипто ринки країн світу по різному сприймаються й регулюються. Частина країн забороняє крипто ринок, або бере під тотальний контроль обіг крипто валют, не даючи їх ринкового розвитку. Україна, як та, що будує демократичну державу, йде шляхом поступового регулювання крипто ринку та «м'якої асиміляції» крипто валюти з чинною фінансовою системою.

Протягом 2020 року діють нововведення до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення» [1] та ін. Чинні зміни мають просту мету – легалізувати криптовалютий бізнес і дати можливість криптобіржам, обмінникам і іншим представникам криптоіндустрії доступ до банківської системи.

Державне регулювання обігу віртуальних активів у вигляді криптовалют та здійснення нагляду за дотриманням фінмоніторингу покладено на Міністерство цифрової трансформації. Забезпечення такого процесу ускладнюється відсутністю технічних можливостей швидкої верифікації даних клієнтів, значно ускладнює дистанційну ідентифікацію відповідних даних. Розробка правил емісії електронних грошей також є причиною ускладнення процесів фінмоніторингу та захисту прав учасників крипто ринку. Автор вважає, що такі зміни стали прогресивними та такими, що відповідають питанням забезпечення фінансової безпеки держави. Відповідно до чинної редакції названого закону та інших нормативних актів маємо:

По–перше, поняття крипто валюти як віртуальні активи, законодавчо врегульовані. Запропоновано визначення крипто валюти, як цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переводити, яке можна використовувати як засіб платежу зав матеріальні активи юридичних та фізичних осіб, а також проведення інвестиційної діяльності.

По-друге, законодавець визначає постачальників послуг, які забезпечують обіг віртуальних активів, і це є позитивним у регулю-

ванні. Це будь-яка юридична або фізична особа, що здійснює вичерпний перелік видів діяльності. До них належить: обмін віртуальних активів; переведення віртуальних активів; зберігання та/або адміністрування віртуальних активів або інструментів, як дозволяють здійснювати контроль віртуальних активів; участь та надання фінансових послуг, які пов'язані із пропозицією емітента та/або продажем віртуальних активів. Відповідно, тепер визначено, що постачальникам послуг, щодо обігу віртуальних активів є криптобіржі, пункти обміну крипто валют, компанії, що проводять ICO (Initial Coin Offering).

По третє: встановлено порогові фінансові операції та розмір вартості правочину (30 тис. грн. і більше), при якій постачальник послуг віртуальних активів повинен забезпечити проходження процедури верифікації (KYC перевірка). А в окремих випадках такий процес можуть проходити особи і з меншим розміром контракту. Така межа не вимагає звітності до державного регулятора. Але, визначено чіткі підстави обов'язковості подання спеціальних репортів, за встановленою формою, до Держфінмоніторингу, про проведення операцій, що перевищує 400 тис. грн., якщо постачальник при верифікації (KYC перевірка) має підстави вважати що:

- операції проводяться політично значущими особами (фізичними особами, які є національними, іноземними публічними діями, які виконують публічні функції в міжнародних організаціях) та членів їх сімей, та пов'язаних з такими;
- здійснюється стороною, яка зареєстрована в одній з країн санкційного списку;
- має на меті переведення коштів за кордон (в тому числі до тих, що віднесені до офшорних зон);
- такі переведення здійснюються готівковими коштами.

Автор вважає, що чинна редакція законодавства, зрозуміло торкається тієї фізичної особи, чиї активи знаходяться на рахунку у крипто обмінника або крипто біржі. Тепер ці професійні учасники фінансового ринку при невиконанні вимоги верифікації можуть заблокувати крипто рахунок таких осіб, а це вже санкційні повноваження, якими наділено недержавний орган. Фізичній особі. Інвестору крипто ринка, слід ретельніше ставитися до своїх транзакцій на біржі, будь-яка може стати підозрілою для біржі, з правом вимоги додаткової інформації по фінансовому становищу осіб. В такому разі, слід законодавцю чітко виписати вимоги, які можуть викликати таку підозру. Криптобіржа стає не самоврядним ринковим органом, а керованим державою, наділеним повноваженнями фінансового органу. Для забезпечення KYC перевірки крипто біржам слід вводити

інститут compliance officer, тобто особи, який кваліфіковано буде забезпечувати відповідність правочинів користувачами AML законодавства, така особа повинна мати профільну освіту та відповідний досвід роботи у фінансовій сфері. Такий світовий досвід є. Англія, наприклад, законодавчо закріпили вимогу наявності такої особи. Вважаємо, що це спричинить млявість ринку, що не є позитивним.

На фоні зазначених питань, можна говорити, про суттєвий позитив – тепер кріптові біржі та обмінники, платформи, що збирають кошти через ICO, тепер переходять в легальну площину, вони зможуть відкривати банківські рахунки. Це величезний плюс, так як до зміни це було практично неможливо.

У бізнесовій та науковій спільнотах є різні оцінки щодо такого регулювання. Так позитивним є те, що крипто валюта стає легальним засобом платежу, а значить має певний ступінь гарантій по забезпеченню законності дій осіб, що є професійними та непрофесійними учасниками фондового ринку. Попри це, крипто валюта є специфічним продуктом і активом на фондовому ринку. Ця специфіка полягає у анонімності, і саме це дало їй такий шалений розвиток. Цей інноваційний продукт створює підвалини для формування альтернативних фінансових систем в світі. Зрозуміло, що чинні фінансові системи не забезпечують повністю демократичні процеси в країнах, але і крипто ринок має високий показник ризикованості.

Отже, нові правила фінансового моніторингу спрямовані на впровадження кращих міжнародних стандартів та практик по боротьбі та протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Такі зміни наступним кроком повинні мати реформи у податковому законодавстві, над чим Україна працює.

Література:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20?find=1&text=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96#Text> (дата звернення 08.01.20221 р.)

2. Про прийняття за основу проекту Закону України про віртуальні активи: Постанова ВРУ від 02.12.2020 № 1031-IX. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/main?find=2&dat=00000000&user=a&text=%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96+%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8&textl=1&bool=and&org=0&typ=0&datl=0&yer=0000&mon=00&day=00&numl=2&num=&minjustl=2&minjust=\(дата звернення 08.01.20221 р.\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/main?find=2&dat=00000000&user=a&text=%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96+%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8&textl=1&bool=and&org=0&typ=0&datl=0&yer=0000&mon=00&day=00&numl=2&num=&minjustl=2&minjust=(дата звернення 08.01.20221 р.))